

تحلیل تأثیر اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بر خانوارهای روستایی دهستان درود فرامان شهرستان کرمانشاه

The impact of targeted subsidies on rural households in Drood Faraman region in Kermanshah township

ماریه صحرایه^۱، طاهره ملکی^۲، کیومرث زرافشانی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۷/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۱۰

چکیده

هدف از این مطالعه کیفی، بررسی تأثیر هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی مردم روستایی دهستان درود فرامان شهرستان کرمانشاه می‌باشد. داده‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، مصاحبه‌های عمیق، نیمه ساختارمند و مصاحبه‌های گروهی از ۷۰ نفر از اهالی روستاهای منتخب جمع‌آوری گردید. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، از روش تحلیل محتوا استفاده شد. نتایج نشان داد اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها تأثیرات متفاوتی را بر خانوارهای روستایی گذاشته است که از مهم‌ترین این تأثیرات می‌توان به افزایش هزینه‌های اقتصادی خانوارهای روستایی، بروز اختلافات خانوادگی، کاهش قدرت خرید روستاییان، کم‌رنگ شدن فرهنگ کار در میان جوانان، کاهش امنیت غذایی روستاییان، بهینه‌سازی در مصرف آب و برق و سوخت در میان خانوارهای روستایی و کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی در بین خانوارهای روستایی اشاره کرد.

واژه‌های کلیدی: قانون هدفمندی یارانه‌ها، تحلیل محتوا، معیشت روستایی، خانوار روستایی، شهرستان کرمانشاه

مقدمه و بررسی منابع

در سطح جوامع، وضعیت معیشت مردم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شواهد حاکی از آن می‌باشد که اقتصاد ایران ده‌ها سال است که از معضلات مزمنی رنج می‌برد و تاکنون گامی اساسی برای اصلاح ساختار اقتصادی کشور برداشته نشده است (Public Relations of the Ministry of Economy and Finance, 2011). از این رو کارگروه تحول اقتصادی دولت برای رشد و شکوفایی اقتصادی کشور و اصلاح ساختاری نظام مالیاتی، نظام گمرکی، نظام بانکی، نظام بهره‌وری، نظام توزیع کالا و خدمات و هم‌چنین نظام تخصیص و توزیع یارانه‌ها، در

^۱ کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه: Email: mariyeh.sahraie@yahoo.com

^۲ دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه تبریز

^۳ دانشیار گروه ترویج و توسعه روستایی دانشگاه رازی کرمانشاه

سال ۱۳۸۷ طرح تحول اقتصادی را در دستور کار خود قرار داد. در این طرح که یکی از طرح‌های مهم اصلاح ساختار اقتصادی کشور است، از قانون هدفمندی یارانه‌ها برای اصلاح نظام توزیع یارانه‌ها بهره گرفته شده است. یکی از اصلی‌ترین اهداف دولت در اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، ایجاد شرایطی بود که مردم بتوانند بطور یکسان از یارانه دولتی بهره بگیرند (Vahabi, 2011).

اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها به منظور کمک به اقشار آسیب‌پذیر مملکت بوده است. بر اساس پژوهش‌های مرکز پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، روستاییان جزء پنج گروه به شدت آسیب‌پذیر کشور از لحاظ شغلی و اجتماعی معرفی شده‌اند که این مسئله با توجه به مشکلات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی روستاها قابل توجه است. یکی از دلایل مهم این آسیب‌پذیری، ناپدید شدن درآمدها در مناطق روستایی و عدم بهره‌وری بخش کشاورزی نسبت به بخش صنعتی است (Akbari and Moazen Jamshidi, 2012).

چنین تفاوت‌هایی باعث شده تا میانگین درآمد سالیانه روستاییان به مراتب پایین‌تر از افراد شاغل در مناطق شهری باشد (Akhavi, 1994). حال با توجه به هدف قانون هدفمندی از یک سو و شدت آسیب‌پذیری مردم روستا از سوی دیگر، سیستم پرداخت یارانه باید به گونه‌ای طراحی شود که کم‌ترین هزینه و بیشترین منفعت را برای روستاییان به عنوان مهم‌ترین گردانندگان چرخه تولیدات کشاورزی کشور داشته باشد. هدفمندی یارانه‌ها آثار مختلفی را بر خانوارهای روستایی گذاشته است. حذف یارانه‌ها موجب اصلاح الگوی مصرف خانوارهای روستایی شده است (Yousefpoor, 2009). (Pashazadeh, 2012)، در مطالعه‌ای به کاهش اسراف و افزایش صرفه‌جویی در خانوارهای روستایی اشاره می‌کند و نتیجه می‌گیرد که با واقعی شدن قیمت‌ها، مصرف‌کننده از هر کالایی فقط به میزان نیاز تهیه می‌نماید. وی در این مطالعه، یکی دیگر از آثار اجرای این طرح را افزایش دامنه انتخاب مردم روستایی می‌داند و بیان می‌دارد که با آزادسازی قیمت کالاهای یارانه‌ای و پرداخت مستقیم آن به گروه‌های هدف، مردم آزادی عمل بیشتری در انتخاب کالاهای مصرفی خود به دست آورده‌اند. در این حالت است که مصرف‌کننده با انتخاب بیشتری رو به رو می‌شود و لذا رضایت‌مندی آنان افزایش می‌یابد. از دیگر آثار این طرح در زندگی روستاییان، میل به پس‌انداز به خصوص در خانوارهای پرجمعیت می‌باشد.

(Pashazadeh, 2012) معتقد است که پرداخت مستقیم یارانه‌ها به خانوارهای روستایی موجب پس‌انداز ناچیزی در زندگی آنان می‌شود. از دیگر آثار مثبت این طرح افزایش صرفه‌جویی در مصرف سوخت و انرژی‌های فسیلی (Maleki et al, 2012) و جلوگیری از اتلاف انرژی (Hadarbari, 2012) می‌باشد. در بخش کشاورزی، هدفمندی یارانه‌ها توانسته است راندمان آبیاری را افزایش دهد (Mohammadiyan, 2011) و میزان بهره‌وری در تولید باغات را رونق بخشد (Mohammadiyan, 2011) همچنین با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، ضایعات محصولات کشاورزی به کمتر از ۲۰ درصد کاهش یافته است (Amini, 2009).

طرح هدفمندی یارانه‌ها علاوه بر پیامدهای مثبت، پیامدهای منفی را نیز به دنبال داشته است. پرداخت یارانه‌های نقدی به روستاییان باعث افزایش مهاجرت مردم روستا خواهد شد. اجرای هدفمندی یارانه‌ها موجب افزایش نقدینگی (Bagheri, 2011) و در نتیجه بالا رفتن قیمت کالاهای یارانه‌ای (Khatabi, 2010) شده است.

در این راستا توزیع درآمد به طریق ناعادلانه‌ای آسیب‌های جبران‌ناپذیری به اقشار آسیب‌پذیر روستایی وارد کرده است. افزایش قیمت نهاده‌های کشاورزی از دیگر پیامدهای منفی هدفمندشدن یارانه‌ها می‌باشد (Yarikamfiroozi, 2010). از دیگر آثار منفی هدفمندی می‌توان به افزایش قیمت حامل‌های انرژی اشاره کرد. بالا رفتن هزینه‌ی تولید محصولات کشاورزی (Akhavi, 1994) و افزایش قیمت تمام شده محصولات کشاورزی (Yarikamfiroozi, 2010) از دیگر آثار این طرح به شمار می‌رود.

(Ramezani nameghi and khaduivi, 2012) معتقدند که هدفمندی یارانه‌ها موجبات کاهش انگیزه کشاورزان را فراهم آورده است به گونه‌ای که کسب و کارهای خانوادگی را تحت الشعاع قرار داده است. یافته‌های مطالعه (Akbari and Moazen Jamshidi, 2012) نیز حاکی از آن است که ۶۷ درصد از یارانه دریافتی یک خانوار روستایی صرف افزایش قیمت ۱۳ قلم کالای ضروری گردیده است. این در حالی است که ۳۳ درصد مابقی می‌بایست تأمین‌کننده سایر اقلام افزایش یافته در تأمین مواد غذایی خانوارهای روستایی گردد. این بدان معنی است که در سبد غذایی خانوارهای روستایی تغییراتی به وجود آمده که از جمله آن می‌توان به افزایش قیمت مواد غذایی (Site Jahan News, 2012)، افزایش قیمت آرد (Dindar, 2011) و کاهش کیفیت نان (Maleki et al, 2012) اشاره کرد.

(Uri and Boyd, 1997) در مطالعه‌ای تحت عنوان "ارزیابی اثرات اقتصادی افزایش قیمت حامل‌های انرژی «در مکزیک پرداختند. آن‌ها تأثیر افزایش قیمت بنزین و برق را در اقتصاد مکزیک با استفاده از یک مدل تعادل عمومی (CGE) مورد بررسی قرار دادند، نتایج نشان داد که افزایش قیمت، سبب کاهش مصرف انرژی توسط خانوارها و تولیدکنندگان، کاهش تولید در بخش‌های تولیدی مصرف‌کننده این حامل‌های انرژی، کاهش اثرات مخرب زیست محیطی و در نهایت، افزایش دریافتی‌های دولت می‌شود که می‌توان بخشی از آن را برای بازپرداخت بدهی‌های خارجی و تعدیل آن به کار گرفت. (Aboulein et al, 2009)، در مقاله‌ای تحت عنوان «تأثیر حذف تدریجی یارانه فرآورده‌های نفتی در مصر با استفاده از مدل CGE به ارزیابی تأثیر حذف تدریجی یارانه سوخت در طی یک دوره پنج ساله در مصر پرداختند. نتایج آنان نشان داد که حذف یارانه‌های انرژی، بدون اعمال سیاست‌های حمایتی و جبرانی، در دوره مذکور رشد سالانه GDP را به طور متوسط ۱/۴ درصد کاهش می‌دهد و موجب کاهش سطح رفاه کلیه گروه‌های درآمدی می‌شود. حذف یارانه‌های انرژی همچنین نابرابری توزیع درآمد را نیز کاهش می‌دهد و رفاه چارک‌های ثروتمند بیشتر کاهش پیدا می‌کند.

(Son, 2006)، در مقاله‌ای تحت عنوان ارزیابی سیاست‌های مالی دولت در تایلند به ارزیابی مالیات‌های غیرمستقیم و یارانه‌ها در سال ۱۹۹۸ به وسیله شاخص فقر پرداخته است. پژوهشگر در این مطالعه ابتدا کشش فقر نسبت به قیمت‌ها را به دست آورده که خود به دو جزء اثر درآمدی و اثر نابرابری تفکیک شده و سپس، شاخص فقر گرا برای قیمت‌ها را محاسبه کرده است، نتایج مطالعه با استفاده از این شاخص نشان می‌دهد که یارانه‌های پرداختی دولت که به صورت غیرنقدی هستند، به نسبت، بیشتر به نفع فقرا بوده و هدف بیشترین میزان کاهش در فقر را فراهم می‌سازد. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که به طور کلی افزایش قیمت در اقلام خوراکی به واسطه افزایش مالیات‌های غیرمستقیم به افراد فقیر بیشتر از افراد غیر فقیر آسیب رسانده و به طور

متقابل افزایش قیمت‌های ناشی از اعمال مالیات‌های غیر مستقیم بر روی گروه خدمات ارتباطی، تفریح و سرگرمی و آموزش و نظایر آن به افراد غیر فقیر بیشتر از فقرا آسیب می‌رساند.

(Frend and Walich, 1995) منافع و زیان‌های افزایش قیمت انرژی را بر خانوارهای لهستان بررسی کرده و نشان داده‌اند که در مجموع، خانوارهای پردرآمد، رفاه بیشتری از دست می‌دهند. با فرض این که تقاضا صفر باشد، رفاه خانوارهای فقیر ۵/۹ درصد کاهش می‌یابد، در صورتی که ثروتمندترین خانوارها با ۸/۲ درصد کاهش مواجه هستند. بر حسب نوع انرژی، میزان رفاه از دست رفته خانوارها در اثر افزایش قیمت برق، بیشتر از سایر حامل‌ها می‌باشد. به علاوه افزایش قیمت برق در مقایسه با سایر انرژی‌ها بیشترین تأثیر منفی را بر خانوارهای فقیر دارد و زیان از دست‌رفته آن از سایر حامل‌های انرژی بیشتر می‌باشد.

(Gohin and Chantrel, 2010)، ارتباط بین قیمت محصولات غذایی و انرژی را با استفاده از مدل تعادل عمومی جهانی مورد بررسی قرار دادند. تمرکز اصلی این تحقیق بر پیوندهای اقتصاد کلانی بود که اغلب در تحلیل‌های اخیر نادیده گرفته شده است. این مطالعه نشان داد که حذف این پیوندها تأثیری اساسی بر ارتباطات دارد. یک ارتباط مثبت منجر به فشار هزینه‌ای می‌شود که در بیشتر تحلیل‌ها تشخیص داده شده است اما یافته‌های این محققان نشان داد که وارد کردن اثرات درآمد واقعی ممکن است ارتباط منفی بین قیمت‌های جهانی انرژی و غذا ایجاد کند.

مطالعه (Lofgren and El-Said, 1999) نیز در بررسی اثر سیاست‌های یارانه‌ای در مصر نشانگر آن است که هدفمند کردن یارانه‌های غذایی، باعث منتفع شدن دو دهک پایین خانوارهای روستایی شده است. اثرات توزیعی حذف کامل یارانه‌ها در ترکیب با سیاست کاهش مالیات‌ها نیز به شکل تغییرات رفاهی مثبت قابل ملاحظه‌ای برای خانوارهای بی‌نیاز و به ضرر خانوارهای نیازمند نمود می‌یابد. چنانچه حذف یارانه‌ها با پرداخت انتقالی خانوارهای نیازمند توأم باشد، اثرات رفاهی آن، افزایش می‌یابد. در کل، تعدیل یارانه‌ها منجر به اثرات مثبت بر حساب تراز تجارت خارجی مصر شده است.

به طور کلی می‌توان چنین استنباط نمود که طرح هدفمندی یارانه‌ها توسط دولت، پیامدهای متفاوتی بر زندگی روزمره روستاییان گذاشته است. از طرفی تناقض در یافته‌ها نمی‌تواند مبنای درستی در قضاوت این طرح باشد. لذا از آنجایی که مدت طولانی نیست که این طرح به اجرا درآمده است، نیاز به بررسی بیشتری احساس می‌شود. این مطالعه می‌تواند به ادبیات موجود در این خصوص کمک کند؛ بنابراین هدف از این مطالعه، بررسی آثار اجرای قانون هدفمندی یارانه بر زندگی مردم دهستان درود فرامان شهرستان کرمانشاه می‌باشد.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر یک پژوهش کیفی از نوع تحلیل محتوایی^۱ است. تحلیل محتوا یکی از تکنیک‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات در تحقیق کیفی است. در این روش، متن مصاحبه‌ها چندین بار مرور می‌شود تا به کوچک‌ترین واحدهای تشکیل دهنده و معنی‌دار (تم یا درون مایه) شکسته شوند. سپس این کلمات، با هدف یافتن مرکزیتی در

بین آن‌ها مرور و بر همین اساس مقوله‌بندی می‌شوند. حرکات قیاسی و استقرایی بین متون اولیه و مقوله‌های نهایی، چندین بار تکرار می‌شود تا در نهایت، ثبات قابل قبول و احساس رضایت مشترک بین پژوهشگران درباره داده‌ها، حاصل شود.

جامعه مورد مطالعه این تحقیق از ۱۰ روستای دهستان درود فرامان واقع در شهرستان کرمانشاه که اکثر آن‌ها مردان، سرپرست خانوار بودند انتخاب شدند. در واقع نگارندگان با توجه به در دسترس بودن اهالی روستا و با توجه به فصل کاری روستاهای درود فرامان توانستند به ۷۰ نفر از اهالی روستا جهت مصاحبه دسترسی پیدا کنند. انتخاب نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری هدفمند^۱ انجام گرفت. در این روش، محقق در پی افرادی است که درباره‌ی موضوع مورد تحقیق غنی از اطلاعات^۲ باشند. مصاحبه با افراد کلیدی تا زمان رسیدن به اشباع تئوریک^۳ ادامه یافت. سرانجام پس از انجام ۷۰ مصاحبه به مدت ۳۰ دقیقه تا یک ساعت با هر یک از نمونه‌های مورد مطالعه، داده‌ها تکراری شده و مطلب جدیدی به داده‌های قبل اضافه نشد. برای جمع‌آوری داده‌ها، علاوه بر استفاده از مصاحبه عمیق انفرادی و نیمه ساختارمند و نیز مصاحبه‌های گروهی، از مشاهده مستقیم، تهیه عکس و فیلم، مدارک و اسناد کتابخانه‌ای و اینترنتی به عنوان روش‌های تکمیلی استفاده گردید. سؤالات کلی و معدودی در زمینه قانون هدفمندی یارانه‌ها از افراد نمونه پرسیده می‌شد مثلاً "نظر خود را در مورد هدفمندی یارانه‌ها بگویید که این سؤالات به عنوان راهنمای مصاحبه طراحی شد و پاسخ‌های باز و تفسیرگرایانه داشت و پاسخ نمونه‌ها، روند آن را هدایت می‌کرد. کلیه مکالمات روی نوار صوتی ضبط و سپس کلمه به کلمه روی کاغذ پیاده و تجزیه و تحلیل شد. کسب اجازه ضبط مصاحبه‌ها، رضایت آگاهانه، حفظ گمنامی، محرمانه بودن اطلاعات، حق کناره‌گیری در زمان دلخواه و تعهد اخلاقی در همه مصاحبه‌ها، مدنظر بوده است. برای اطمینان بیشتر از دقت یافته‌ها، پژوهشگر از روش‌های گوناگون گردآوری اطلاعات (مشاهده مستقیم، تهیه عکس و فیلم، مدارک و اسناد کتابخانه‌ای و اینترنتی) استفاده کرد که یکی از وجوه، تکنیک مثلث‌سازی (Merriam, 2001) بوده و باعث افزایش پایایی و اعتبار درونی تحقیقات کیفی می‌شود (Cohen et al., 2000). پس از تحلیل محتوای کیفی داده‌ها، از نرم‌افزار N-Vivo9 جهت ارائه مدل مفهومی پژوهش استفاده شد. از آنجایی که حجم داده‌ها در پژوهش‌های کیفی بسیار بالا و تحلیل آن‌ها زمان‌بر و مشکل‌می‌باشد بسیاری از صاحب‌نظران پژوهش‌های کیفی (Patton, 2002; Silverman, 2001; Berg, 2001; Morse and Richard, 2002) N-Vivo را که قابلیت سازماندهی داده‌ها را دارد توصیه نموده‌اند. این سازماندهی، بستگی به هدف محقق از پژوهش دارد (Azeem and Ahmad Salfi, 2012). در این نرم‌افزار، بعد از تکمیل فرایند کدگذاری، محقق می‌تواند تمام استدلال‌های مربوط به موضوع خود را بیرون بکشد. در نهایت، طبقه‌های بدست آمده از تحلیل محتوا وارد نرم‌افزار N-Vivo9 گردید و با توجه به قابلیت نرم‌افزار در مدل‌سازی، بین کدها و طبقه‌های استخراج شده (توسط محقق) رابطه برقرار شد و در نهایت، مدل مفهومی پژوهش حاضر به دست آمد.

1. Purpose full sampling
2. key-informant
3. Data saturation

نتایج و بحث

بنابر یافته‌های توصیفی، ۶۵ درصد افراد شرکت کننده در این پژوهش مرد بوده که این مسأله با توجه به این که در اغلب خانوارهای روستایی مرد سرپرست هستند، قابل توجه است. ۶۰ درصد آنان نیز متأهل بودند میانگین سنی شرکت کنندگان تقریباً ۵۰ سال بوده و حدود ۷۰ درصد آن‌ها بی‌سواد بوده یا در سطح سواد ابتدایی قرار داشتند. پس از تحلیل محتوای خط به خط مصاحبه‌ها، ۱۶۵ کد استخراج گردید که گویای تأثیر اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بر خانوارهای روستایی دهستان درود فرامان شهرستان کرمانشاه بود. به منظور سهولت در درک خواننده از کدهای استخراج شده، هفت مقوله از کدهای مربوطه بدست آمد.

در ادامه به تشریح هر یک از مقوله‌های هشت گانه خواهیم پرداخت:

مقوله اول: افزایش هزینه‌های اقتصادی خانوارهای روستایی

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد یکی از آثار مهم اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها افزایش هزینه‌های اقتصادی خانوارهای روستایی بوده است. این طبقه دارای ۱۵ زیر طبقه می‌باشد که به ترتیب اولویت عبارتند از: افزایش قیمت مواد غذایی (با تکرار ۲۹)، کاهش قدرت خرید مردم (با تکرار ۲۷)، افزایش هزینه آب، برق، تلفن (با ۲۵ تکرار) و افزایش قیمت سوخت (با ۲۳ تکرار)، افزایش قیمت نان (با تکرار ۲۰)، افزایش قیمت رهن و کرایه خانه (با تکرار ۱۷) و افزایش قیمت پوشاک (با تکرار ۱۰). در خصوص افزایش قیمت مواد غذایی با هدفمندی یارانه‌ها، یکی از روستاییان به صراحت می‌گوید:

"... قبلاً یک کیسه برنج می‌خریدیم ۱۰۰۰۰۰ ریال، اما از وقتی هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده همان کیسه برنج را ۳۰۰۰۰۰ ریال می‌خریم".

جدول ۱- توزیع فراوانی جامعه‌ی مورد بررسی بر پایه‌ی ویژگی‌های فردی

Table 1- Distribution of the surveyed population of individual properties

درصد Percent	فراوانی Frequency	ویژگی Property
65.71	46	مرد Male
34.29	24	زن Female
100	70	کل Total
38.57	27	مجرد یا همسر از دست داده (در اثر فوت، طلاق و...) Single or wife lost
61.43	43	متأهل Married
100	70	کل Total

17.14	12	زیر 30 سال	
		Under 30 years	
35.71	25	30-40 سال	
		30-40 years	
47.15	33	بیشتر از 40 سال	گروه سنی
		More than 40 years	Age group
100	70	کل	
		Total	
21.42	15	بیسواد	
		Illiterate	
48.5	34	ابتدایی	
		Primary	
12.9	9	راهنمایی	سطح سواد
		Guidance	Literacy
17.14	12	متوسطه	
		Secondary	
100	70	کل	
		Total	

Source: Research findings

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها هر چه قیمت کالاهای اساسی بیشتر شود قدرت خرید خانوارها کاهش پیدا می‌کند یعنی با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها به دلیل افزایش قیمت کالاهای صنایع غذایی (انواع نان، قند و شکر و سایر محصولات غذایی و آشامیدنی) و کالاهای کشاورزی (محصولات باغی و زراعی، محصولات دامی و ...) مردم کمتر از قبل می‌توانند پس‌انداز کنند و احتیاجات خود را تأمین کنند؛ یعنی هر مقدار یارانه‌ای که دریافت می‌کنند به ازای مصرف کالاهای اساسی مصرف می‌نمایند. این وضعیت در اجرای هدفمندی یارانه‌ها، زندگی را برای روستاییان سخت و دشوار کرده است. به گونه‌ای که یکی از روستاییان می‌گوید:

"... قبل از هدفمندی یارانه‌ها چون کالاها ارزان‌تر بود بنابراین پس‌انداز بیشتری داشتیم و ماهی چند بار به بازار برای خرید می‌رفتیم اما از وقتی که یارانه‌ها آغاز شده چون کالاها گران شده بنابراین پس‌اندازمان کمتر شده و یک یا دو ماه یکبار برای خرید به بازار می‌رویم" (زن ۴۲ ساله).

افزایش هزینه آب و برق و تلفن برای خانوارهای روستایی مشکل ساز بوده است. در این خصوص یکی از روستاییان می‌گوید: "...از وقتی هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده به علت افزایش پول آب، برق، گاز و تلفن ماهیانه قادر به پرداخت این قبوض نیستم و همین‌طور روی هم جمع می‌شوند و گاهی اوقات هم با قطعی آب و برق مواجه می‌شویم" (زن ۳۵ ساله)

از آن جا که سوخت نقش مهمی در زندگی روستاییان ایفا می‌کند، افزایش قیمت این انرژی موجب عدم دسترسی روستاییان به رفاه و آرامش خواهد شد. یکی از روستاییان در این باره می‌گوید: "...بنزین را قبل از هدفمندی یارانه‌ها لتری ۷۵۰ ریال می‌خریدیم اما بعد از هدفمندی یارانه‌ها با کارت شده ۴۰۰۰ ریال، بنزین آزاد شده ۷۰۰۰ ریال". روستایی دیگر در این باره می‌گوید:

"... از وقتی که یارانه‌ها هدفمند شده هزینه سوخت خیلی زیاد شده به طوری که ما دو نفریم و یارانه‌ای که می‌گیریم باید مبلغی را روی آن بگذاریم و بابت گاز مصرفی پرداخت کنیم" (مرد ۶۰ ساله)

با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها دسترسی روستاییان به این کالای اساسی کمتر شده و از طرفی با افزایش قیمت آرد، نان‌ها بی کیفیت و نازک شده بنابراین روستاییان مجبورند مقدار نان بیشتری را مصرف کنند. به طوری که یکی از روستاییان می‌گوید:

"... ما یک خانواده ۵ نفره هستیم قبل از هدفمندی یارانه‌ها اگر روزی ۱۰۰۰۰ ریال نان می‌خریدیم کافی بود اما حالا نان گران شده و روزی ۲۰۰۰۰ تا ۲۵۰۰۰ ریال نان می‌خریم." (مرد ۴۵ ساله).

مقوله دوم: بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی - فرهنگی

مقوله دوم شامل بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی - فرهنگی در اثر اجرای هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی خانوار روستایی بوده است. این مقوله دارای ۱۷ زیر طبقه است که به ترتیب اولویت عبارتند از: افزایش اختلافات خانوادگی (با ۳۵ تکرار)، کم‌رنگ شدن فرهنگ کار در میان قشر جوان (با ۲۷ تکرار)، افزایش تعداد معتادان (با ۲۰ تکرار). نتایج مصاحبه نشان داد بحث و مشاجره در بین خانوار روستایی پس از هدفمندی یارانه‌ها بالا گرفته است. یکی از روستاییان که آشفته به نظر می‌رسید می‌گوید:

"... از وقتی یارانه می‌دهند توی خانواده ما بر سر سهم یارانه‌شان جنگ و دعواست. زنم از یک طرف یارانه می‌خواهد و بچه‌هایم از طرف دیگر قبلاً که یارانه نمی‌دادند زندگی آرام و بهتری داشتیم." (مرد ۵۰ ساله).

بیکاری یکی دیگر از معضلات اجتماعی است که در بین روستاییان رواج پیدا کرده است. در این رابطه یکی از روستاییان می‌گوید:

"... از وقتی هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده بچه‌هایمان تن پرور و تبیل شده‌اند و بیکاری در خانه را به کار ترجیح می‌دهند. می‌گویند ما هر ماه سهم یارانه خودمان را می‌بریم دیگه کار کردن می‌خواهیم چکارا!" (زن ۴۵ ساله و ۵۲ ساله، مصاحبه گروهی).

اجرای هدفمندی یارانه‌ها باعث شده که یکسری ناهنجاری‌های اجتماعی در روستاها افزایش یابد. یکی از این ناهنجاری‌ها که آثار مخربی را در جوانان بر جای گذاشته است، بیشتر شدن اعتیاد به مواد مخدر به ویژه شیشه در مناطق روستایی است، به طوری که ۲۰ نفر از روستاییان به این امر اشاره داشتند. یکی از روستاییان در این باره می‌گوید:

"... شوهرم معتاد به شیشه است و دارای سه بچه هستیم از وقتی یارانه می‌گیریم، شوهرم پول یارانه را مستقیم به شیشه می‌دهد و از پول یارانه چیزی عاید ما نمی‌شود. تا قبل از هدفمندی یارانه‌ها چون نمی‌توانستند این همه پول بابت مواد مخدر بدهند، کمتر استفاده می‌کردند اما حالا از پول یارانه سوء استفاده می‌کنند و مصرفشان بیشتر شده است." (زن ۳۲ ساله)

مقاله سوم: ایجاد افسردگی و بیماری‌های جسمی و روحی

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد، اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بر روح و جسم مردم روستا نیز بی‌تأثیر نبوده است. این آثار را در پنج زیر طبقه می‌توان بررسی نمود که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: کاهش انگیزه کاری مردم روستایی برای کار کردن (با تکرار ۱۵)، ایجاد بیماری‌های روحی در اثر افزایش هزینه‌ها (با تکرار نه)، افزایش بیماری‌های جسمی (با تکرار شش). این که تا چه حد مقوله سوم را می‌توان به طور مستقیم به پیامدهای هدفمندی یارانه‌ها ارتباط داد جای تردید دارد اما گفته‌های روستاییان که در ذیل آمده است دلیلی است بر این مدعا:

"... از وقتی هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده مردم راحت طلب شده‌اند و برای گرفتن یارانه لحظه شماری می‌کنند و انتظار می‌کشند و دیگر انگیزه برای هیچ کاری ندارند" (مرد ۲۹ ساله).

روستایی دیگر می‌گوید:

"... از بس که همه چیز گرانه و نمی‌توانیم نیازهایمان را برطرف کنیم ناراحتی اعصاب گرفتیم" (زن ۴۰ ساله، مصاحبه گروهی)

هدفمندی یارانه‌ها علاوه بر اینکه باعث ایجاد بیماری‌های روحی شده، بیماری‌های جسمی فراوانی را نیز برای روستاییان به دنبال داشته است که برخی از روستاییان به این موضوع اشاره داشتند:

"... از وقتی قانون هدفمندی یارانه‌ها اجرا شده هزینه‌های درمانی هم زیاد شده و ما مثل قبل پول برای دوا و دکتر نداریم و نمی‌توانیم زیاد به دکتر برویم به همین خاطر روز به روز بیماری‌مان به جای بهبود تشدید می‌شود پس مجبوریم بیماری‌مان را تحمل کنیم و با آن کنار بیاییم." (مرد ۵۷ ساله).

مقاله چهارم: کاهش امنیت غذایی روستاییان

یکی از تأثیراتی که هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی مردم روستا گذاشته است، کاهش امنیت غذایی روستاییان می‌باشد. این طبقه دارای سه زیر طبقه می‌باشد که شامل کاهش کیفیت نان با (تکرار ۱۸)، شیوع سوء تغذیه در خانوارهای روستایی (با تکرار ۱۲) و کاهش کیفیت کالاها و مواد غذایی (با تکرار ۱۰) می‌باشد. دسترسی به مواد غذایی از اهداف کلیدی سیاستمداران در امر توسعه پایدار روستایی می‌باشد (هاشمی‌نیا، ۱۳۷۸). هدفمندی یارانه‌ها با هدف تقویت دسترسی روستاییان به مواد غذایی شکل گرفته است؛ اما نتایج این مطالعه نشان داد که پس از هدفمندی یارانه‌ها، دسترسی و مصرف مواد غذایی کاهش یافته است. یکی از اهالی روستا می‌گوید:

"... من و بچه‌ام دچار کم‌خونی هستیم و دکتر توصیه کرده تا گوشت قرمز بخوریم، اما از وقتی پرداخت یارانه‌های نقدی آغاز شده، آنقدر قیمت گوشت قرمز گران شده که ۶ ماه یکبار هم نمی‌توانیم گوشت قرمز بخریم" (زن ۴۲ ساله).

نان یکی از اقلام اساسی در سبد غذایی روستاییان به شمار می‌رود. با هدفمندی یارانه‌ها، بسیاری از نانوایان کیفیت نان خود را با گران شدن آرد کاهش داده‌اند که این امر سلامت روستاییان را به خطر انداخته است. در این رابطه یکی از روستاییان می‌گوید:

"... با شروع هدفمندی و افزایش قیمت نان، نانوائی‌ها نان‌هایشان را کوچکتر از گذشته می‌پزند و علاوه بر این، بیشتر اوقات نان‌هایشان یا خمیری است یا سوخته و این باعث ناراحتی معده‌ام شده است" (مرد ۴۵ ساله).

مقوله پنجم: افزایش هزینه‌های تولید محصولات کشاورزی

نتایج نشان داد اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها موجب افزایش هزینه‌های تولید شده است. این مقوله دارای ۵ زیر طبقه می‌باشد که مهمترین آن‌ها عبارتند از افزایش هزینه‌های آب، برق، گازوییل و... جهت تولید محصولات کشاورزی (با تکرار ۱۵)، کاهش تهیه ابزار کشاورزی (با تکرار ۷). با هدفمندی یارانه‌ها شرایط برای روستاییان سخت شده و با گران شدن نهاده‌های کشاورزی، افزایش قیمت سوخت، افزایش هزینه کارگری و... روستاییان میل و رغبت خود را به انجام کارهای کشاورزی کم کرده‌اند، بنابراین با این شرایط عده‌ای شغل کشاورزی را رها می‌کنند و اظهار می‌کنند که کشاورزی دیگر برای آنها سودی ندارد. یکی از روستاییان در این باره بیان می‌کند:

"... با هدفمندی یارانه‌ها دیگه کشاورزی فایده‌ای نداره من دو هکتار زمین کشاورزی دارم قبل از هدفمندی کود و سم و... رو به صورت یارانه‌ای دریافت می‌کردم اما حالا یک کیسه کود رو ۳۰ هزار تومان می‌خرم. قبل از هدفمندی اگر یک هکتار زمین رو با قیمت کمتری شخم می‌زدم، حالا بابت هر هکتار شخم زمین باید دو تا سه برابر قبل از هدفمندی بابت شخم زمین پردازیم چون گازوییل گران شده و به بخاطر آن کرایه تراکتور هم گران شده" (مرد ۶۰ ساله).

مقوله ششم: بهینه‌سازی در مصرف آب و برق و سوخت در میان خانوارهای روستایی

نتایج نشان داد اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها موجب افزایش مصرف بهینه در میان خانوارهای روستایی شده است. این مقوله دارای ۳ زیر طبقه می‌باشد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: بهینه‌سازی در مصرف آب (با تکرار ۱۹)، بهینه‌سازی در مصرف برق (با تکرار ۱۳)، بهینه‌سازی در مصرف سوخت (با تکرار ۱۲)، کاهش تجمل‌گرایی (با تکرار ۸). با هدفمندی یارانه‌ها این امکان برای مردم روستایی به وجود آمد تا بتوانند بیشتر در امورات زندگی صرفه‌جویی لازم را به عمل آورند. یکی از روستاییان در این باره می‌گوید: "قبل از هدفمندی یارانه‌ها هر روز داخل حیاط و بیرون حیاط را می‌شستم اما با هدفمندی یارانه‌ها به دلیل افزایش هزینه آب بیشتر در مصرف آن صرفه‌جویی می‌کنیم و این شست و شواز هر روز به هفته‌ای یک یا دو بار کاهش یافته است" (زن ۴۴ ساله).

مقوله هفتم: کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی در میان خانوارهای روستایی

یکی از تأثیرات مهمی که هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی مردم روستایی گذاشته، کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی در میان خانوارهای روستایی می‌باشد. این مقوله دارای ۲ زیر طبقه می‌باشد که شامل: اهمیت دادن به برچسب انرژی هنگام خرید وسایل منزل (با تکرار ۳)، افزایش فرهنگ درست مصرف کردن و پرهیز از اسراف در کلیه‌ی امور زندگی خود (با تکرار ۶) می‌باشد. در مصاحبه‌ای که توسط محقق با یکی از روستاییان انجام گرفت، یکی از روستاییان در این باره بیان داشت "از وقتی که هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده سعی می‌کنم وسایل برقی را که دارای برچسب انرژی هستند خریداری کنم تا بدین صورت در مصرف انرژی صرفه‌جویی کنم" (مرد ۳۰ ساله). در مصاحبه‌ای

دیگر زنی ۳۱ ساله می‌گوید "قبل از هدفمندی یارانه‌ها هر لباسی که کمی کهنه می‌شد را دور می‌انداختیم، اما با هدفمندی یارانه‌ها و افزایش قیمت پوشاک، آن لباس‌هایی را که قابلیت استفاده زیادی دارند مجدد استفاده می‌کنیم". از مصاحبه‌های مردم روستایی درباره تاثیر اجرای هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی آنان مقوله‌ها و زیر طبقه‌هایی استخراج شد که در قالب جدول (۲) آمده است:

جدول ۲- دیدگاه روستاییان نسبت به تأثیر هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی آنان

Table 2- Impact of subsidies to rural perspective on life

زیر طبقه‌ها Subclasses	فراوانی Frequency	طبقه‌ها Classes
افزایش قیمت مواد غذایی Increase in food prices	29	
کاهش قدرت خرید Reduced purchasing power	27	
افزایش هزینه آب، برق و تلفن Increase in water, electricity and telephone charges	25	
افزایش قیمت سوخت Increase in fuel prices	23	
افزایش هزینه تحصیل دانش‌آموزان The rising cost of elementary education	22	
افزایش قیمت نان Increase in bread prices	20	
افزایش هزینه تحصیل دانشجویان The rising cost of college students	8	
افزایش هزینه‌های درمان Increased costs of health treatment	12	مقوله اول: افزایش هزینه‌های اقتصادی
کاهش رفاه و سطح زندگی به علت تورم Reduced level of welfare due to inflation	10	خانوارهای روستایی
افزایش هزینه نگهداری از فرزندان Increased cost of child keeping	9	First category: The Increase economic costs of rural households
افزایش قیمت پوشاک Increased prices in clothing	10	
افزایش قیمت زمین Increased land prices	7	
افزایش قیمت رهن و کرایه خانه Increased cost of house rents	17	
افزایش قیمت رهن و کرایه مغازه Increased cost of store rents	5	
افزایش قیمت مصالح ساختمانی (آهن، سیمان، آجر) Rising prices of construction materials (Iron, Cement, Brick)	8	
افزایش قیمت خرید خانه Increased housing prices	6	
افزایش اختلافات خانوادگی Increase in family disputes	35	
سردشدن روابط بین خانواده‌ها Weaker family ties	1	

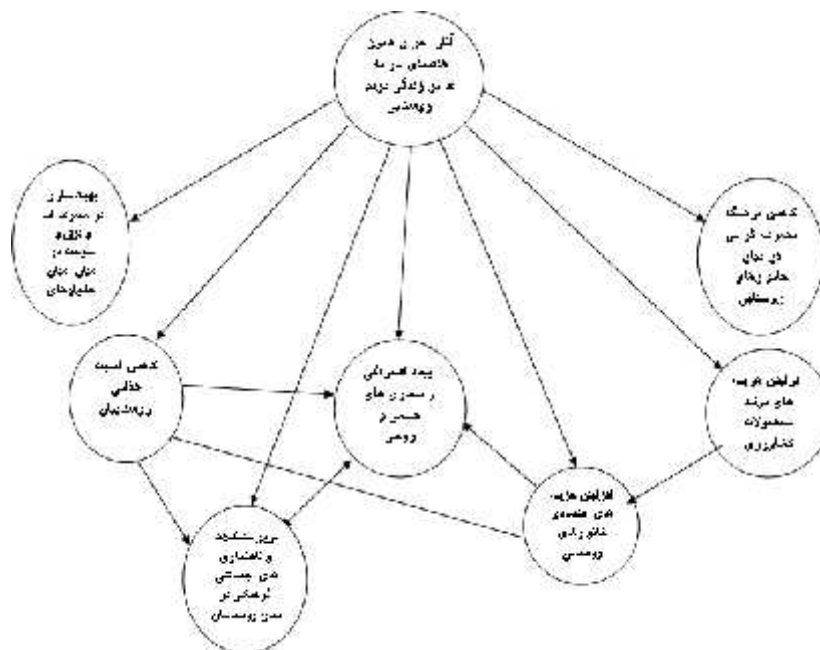
زیر طبقه‌ها Subclasses	فراوانی Frequency	طبقه‌ها Classes
استفاده غیر مجاز مردم از آب و برق Unauthorized use of water and electricity	5	
کاهش زاد و ولد به علت ترس از گرانی مخارج Increased birth control due to higher living expenses	10	
افزایش اختلاف طبقاتی میان روستاییان Increased differentiation in living standards among rural families	8	
افزایش طلاق میان روستاییان Increased divorce rate among rural households	12	مقوله دوم: بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی- فرهنگی در میان روستاییان
بوجود آمدن اختلاف میان اعضای خانواده جهت دریافت یارانه بصورت مستقل Increased family conflicts due family members' desire to receive subsidiaries independently	15	Second category: Socio-cultural problems and abnormalities among villagers
بیشتر شدن اعتیاد به مواد مخدر مانند شیشه، سیگار و... Increased rate of drug addicts	20	
افزایش مخالفت خانواده‌ها با ادامه تحصیل دانش آموزان More disagreements of families in regards to their children' education	8	
انصراف دانشجویان از ادامه تحصیل در دانشگاه‌های شهریه‌ای Increased students dropout rate in tuition-based universities	10	
بوجود آمدن فرهنگ کم فروشی Desire to sell less among shopkeepers	6	
رشوه دادن به ماموران کنتورخوان Increased bribing of officials reading electrical meters or gas meters	5	
دستکاری غیرمجاز کنتورها جهت کاهش هزینه Unauthorized tampering of meters to reduce utility cost	7	
افزایش شیوه‌های غلط مصرف Inefficient power consumption	7	
کمرنگ شدن فرهنگ کار در میان قشر جوان روستا Weaker work culture among rural youth	27	
رها کردن شغل کشاورزی Increased rate of job dropout	10	
شیوع فساد بخاطر دیر ازدواج کردن The prevalence of corruption because of late marriage	4	
از بین رفتن فرهنگ دید و بازدید بخاطر گرانی Weaker social relations due to higher cost of living	6	
کاهش انگیزه برای کار کردن Reduced motivation to getting a job	15	
بوجود آمدن بیماری‌های روحی در اثر افزایش هزینه‌ها The emergence of mental illness due to higher cost of living	9	
افزایش بیماری‌های جسمی Increased physical illnesses	6	مقوله سوم: ایجاد افسردگی و بیماری‌های جسمی و روحی
ممانعت سرپرستان خانوار از مراجعه اعضای خانواده به دکتر به علت گرانی هزینه‌ها Preventing family members to visit doctor in times of emergency due to increased cost of health system	4	The third category: Depression and physical and mental illness
بالا رفتن تنش‌ها و فشارهای عصبی در میان خانواده‌ها Rising tensions and stress among families	7	
کاهش کیفیت نان Reduced quality of bread	18	

زیر طبقه‌ها Subclasses	فراوانی Frequency	طبقه‌ها Classes
کاهش کیفیت کالاها و مواد غذایی Reduced quality of goods and foods	7	مقوله چهارم:
شیوع سوء تغذیه در میان خانوارهای روستایی بعلت گران شدن مواد غذایی High prevalence of malnutrition among rural households due to higher cost of food	12	کاهش امنیت غذایی روستاییان The fourth category: Reduced rural food security
کاهش مصرف میوه و سبزیجات توسط خانوار کشاورز Reduced consumption of fruits and vegetables among rural households	10	
افزایش هزینه آب، برق، گازوئیل و نهادهای کشاورزی از قبیل (کودشیمیایی، سم، بذر و ...) Increased cost of production inputs such as water, electricity, gas, chemical fertilizer, pesticides, and seeds	15	
کاهش تهیه ابزار کشاورزی Increasing challenges in accessing agricultural tools	7	مقوله پنجم:
افزایش قیمت نهاده های کشاورزی Increased agricultural input prices	4	افزایش هزینه‌های تولید محصولات کشاورزی
کاهش درآمد کشاورزان بعلت افزایش هزینه ها Reduced farmers' income due to increased expenses	9	The fifth category: Increased costs of agricultural production
افزایش دستمزد کارگران کشاورزی Higher wages of agricultural workers	4	
بهینه‌سازی در مصرف آب Optimization in water consumption	19	مقوله ششم:
بهینه‌سازی در مصرف برق Optimization in electricity consumption	13	بهینه‌سازی در مصرف آب و برق و سوخت در میان خانوارهای روستایی
بهینه‌سازی در مصرف سوخت Optimization of fuel consumption	12	The sixth category: Optimize the use of water, electricity and fuel among rural households
اهمیت دادن به برجسب انرژی هنگام خرید وسایل برقی منزل Paying more attention to energy consumption label when purchasing home appliances	3	
افزایش فرهنگ درست مصرف کردن و پرهیز از اسراف و تجمل‌گرایی در کلیه امور زندگی خود More conscious use of material in everyday life	6	مقوله هفتم: کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی در میان خانوارهای روستایی Seven categories: Reduction of consumption among rural households

مآخذ: یافته‌های تحقیق

در نهایت، طبقه‌های بدست آمده از تحلیل محتوا وارد نرم افزار N-Vivo گردید و با توجه به قابلیت نرم افزار در مدل‌سازی، بین کدها و طبقه‌های استخراج شده (توسط محقق) رابطه برقرار شد و مدل مفهومی زیر استخراج گردید (شکل ۱). همان‌گونه که از این مدل پیداست، آثار هدفمندی یارانه بر زندگی روستاییان در قالب هفت طبقه نمایان است. این هفت طبقه هم با یکدیگر دارای ارتباطاتی هستند که بعضی از آنها بصورت رابطه‌ی دو طرفه و بعضی بصورت رابطه‌ی یک طرفه می‌باشد. بعنوان نمونه، از سویی میان کاهش امنیت غذایی روستاییان و بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی- فرهنگی پس از اجرای مرحله اول قانون هدفمندی ارتباط یک‌سویه برقرار است و از سوی دیگر، بین بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی- فرهنگی و ایجاد افسردگی و

بیماری‌های جسمی و روحی نیز ارتباط دوسویه برقرار است که با توجه به آثار مشاهده شده و عینی وضعیت معاش روستاییان در سال‌های اخیر قابل توجه است.

شکل ۱- مدل استخراج شده از آثار هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی روستاییان توسط نرم‌افزار N-Vivo

Figure 1- The model is derived from a targeted subsidies works on the rural living by N-Vivo software

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش، در قالب بررسی آثار اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی خانوار روستایی با روش تحلیل محتوا در قالب هفت طبقه دسته‌بندی گردید. پس از این دسته‌بندی، نتایج حاکی از آن است که هرچند، ضرورت اجرای این طرح در زمان کنونی بیش از هر زمان دیگری مشهود است اما طبقات استخراج شده مؤید این امر است که این قانون دارای آثار مطلوبی بر زندگی مردم روستایی نبوده است؛ بنابراین بنظر می‌رسد، اجرای مرحله‌ی بعدی این قانون باید به صورتی باشد که کمترین فشار را بر اقشار ضعیف اجتماع بویژه مردم روستا که از آن‌ها بعنوان موتور محرک تولید کشور یاد می‌شود (Maleki et al, 2012) داشته باشد. اولین طبقه شامل افزایش هزینه‌های اقتصادی خانوارهای روستایی بود. (Ghanbari, 2011) درخصوص افزایش قیمت کالاها می‌گوید، افزایش قیمت اجناس مختلف در بازار، فشاری بی‌سابقه را بر مردم تحمیل کرده و نهایتاً تبدیل به مشکل اساسی برای مردم و مسئولان خواهد شد یکی از زیر طبقات افزایش هزینه‌های اقتصادی، افزایش قیمت مواد غذایی بود. یافته‌های مطالعه‌ی (Akbari and Moazen Jamshidi, 2012) نیز حاکی از آن است که ۶۷ درصد از یارانه دریافتی یک خانوار روستایی، صرف افزایش قیمت سبزه قلم کالای ضروری گردیده و ۳۳ درصد مبلغ باقی مانده یارانه دریافتی، تأمین‌کننده سایر افزایش‌های صورت گرفته در سبد خانوار روستایی بوده است. از دیگر زیر طبقات این مقوله که مردم پس از افزایش مواد غذایی به آن اشاره داشتند، کاهش قدرت خرید آن‌ها بوده است. (Salehi, 2012) نیز به کاهش قدرت خرید مردم پس از اجرای طرح هدفمندی اشاره می‌کند. در این باره

(Naderan, 2011) نیز معتقد است، وقتی متوسط افزایش قیمت‌ها ۲۰ درصد باشد، خانوارها ۴۰ درصد قدرت خرید خود را از دست می‌دهند، یعنی کل یارانه‌ای که دریافت می‌کنند از بعد مصرفی خارج می‌شود. بروز مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی- فرهنگی از دیگر آثار اجرای هدفمندی یارانه‌ها بر زندگی روستاییان بود که (Lak, 2011) نیز در خصوص تأثیرات اجتماعی هدفمند کردن یارانه‌ها به این نتیجه رسید که: به دلیل تأثیر بر زیرساخت‌های اقتصادی و تغییر در شیوه تولید، ساختارهای اجتماعی تغییر می‌کند بدین معنی که طی مدت زمان اجرای این طرح، تنش و اختلافات فراوانی در میان خانوارهای روستایی بر سر تقسیم یارانه بین اعضای خانواده، نحوه مصرف آن و... بوجود آمده است. یکی از مهم‌ترین زیر طبقات این مقوله، بروز اختلافات خانوادگی در روستای مورد مطالعه بود. (Maleki et al., 2012) نیز در پژوهش خود به ابعاد مختلف اجرای طرح هدفمندی بر زندگی مردم روستا اشاره داشته و یکی از آثار پرداخت یارانه را بروز اختلافات خانوادگی در میان خانوارهای روستایی معرفی می‌کند. یکی دیگر از زیر طبقات این مقوله مربوط به کمرنگ شدن فرهنگ کار در میان جوانان روستایی بوده است. بنا بر اظهارات مردم روستا، بعد از اجرای این طرح جوان‌ها یا از کار بیکار شده‌اند یا به بهانه دریافت سهم یارانه توسط سرپرست خانوار از کار فراری شده‌اند. این یافته با نتایج (Darugheh and Asadzadeh, 2010) مطابقت دارد. در این مطالعه آمده است که یارانه‌های نقدی در برخی از دهک‌ها از درآمد طبیعی و ماهانه یک خانوار بیشتر است، لذا ممکن است با پرداخت مستقیم یارانه تن‌پروری و فرار از کار در این خانواده‌ها رواج پیدا کند. چنین پدیده‌ای می‌تواند از حیث اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بسیار نگران‌کننده باشد. در پایان این پژوهش، ارائه پیشنهادات کاربردی که بر مبنای یافته‌های این پژوهش باشند، کار ساده‌ای نبود؛ اما از آنجایی که فلسفه پرداخت نقدی یارانه‌ها بر مبنای پس‌انداز و در واقع ایجاد فرهنگ پس‌انداز بوده است، لذا به یک توصیه کاربردی بسنده خواهیم نمود. از آنجایی که جامعه مورد مطالعه خانوار روستایی می‌باشد، توصیه می‌شود که با هماهنگی مدیریت هماهنگی ترویج استان کرمانشاه و اعضای شورای اسلامی روستا و نیز دهیاران روستا کلاس‌هایی به منظور توجیه این مسئله شکل گیرد که اگر چه هزینه‌ها افزایش یافته است، اما کمک‌های نقدی دولت نیز بر همین اساس افزایش یافته است. به عبارت ساده‌تر سعی شود که در کلاس‌های ترویجی، این مطلب روشن و آشکار گردد که کمک‌های نقدی جهت جبران افزایش هزینه‌های زندگی مصرف‌گردد.

References

- Aboulein, E-Laithy and kheir-E- Din, H.** (2009). *The impact of phasing of subsidies of petroleum energy products in Egyptian*. The Egyptian Center for Economic Studies.
- Akbari, N. Moazen Jamshidi, H.** (2012), *Analyze the impact of subsidies on the income and expenditure of rural households (case study: Isfahan Province)*. Rural Development Congress.
- Akhavi, A.** (1994), *The analysis of income distribution and economic development*, Institute of Business Research.
- Amini, R.** (2009), *Analysis of subsidies in agriculture*, Industry and Livestock Farming Quarterly, No. 118.
- Azeem, M. Ahmad Salfi, N.** (2012), *Usage of NVIVO software for qualitative data analysis*. Academic Research International. 1(2).

- Bagheri, S.M.** (2011), *The positive effects of subsidies designed with careful management, the policy is clear*, visible on the site <http://www.spac.ir/barnameh/Barnameh/20gozashteh/281/p1.htm>.
- Berg, B. L.** (2001), *Qualitative research methods for the social sciences (4th Ed)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Cohen, L. Manion, L. Morrison, K.** (2000). *Research Methods in Education*, Routledge Publication.
- Darugheh, H. Asadzadeh, P.** (2010), *Impact of subsidies on household consumption Mashhadi oriented. Comprehensive system Modyryar*. Visible on <http://www.Modiryar.com/>.
- Dindar, Y.** (2011), *Targeted subsidies impact on rural life*, Available on the site Yoosefdindar.mihanblog.com/post/33.
- Frend, C. L. and Walich C. I.** (1995), *Raising household energy prices in Poland who gains? Who loses*; Policy Research Working Paper.
- Ghanbari, D.** (2011). *Upgrade subsidies or social dissolution?* Version 2728, Available
- Gohin, A. Chantrel, F.** (2010), *The long- run impact of energy prices on world agricultural markets: The role of macro- economic linkages*, Energy policy, (38), 333- 339.
- Hadarbari, A.** (2012), *Action plan subsidies in agriculture and animal husbandry*, South Khorasan, Agricultural Organization Portal.
- Khatabi, E.** (2010), *Advantages and disadvantages of cash subsidies*. Visible on site <http://asoltan50.blogfa.com/post-107.aspx>
- Lak, A.** (2011), *Social effects of targeted subsidies*, calling newspapers, No 7284, Page 7.
- Lofgren, H. El –Said, M.** (1999), *A general equilibrium analysis of alternative scenarios for food subsidy reform in Egypt*, Tmd discussion paper, (48), 1-41.
- Maleki, T. Shahmoradi, M. Chamcham, J. Najafi, E. Sasani, F. Sahraee, M.** (2012), *The effect of targeted subsidies law on village life Karnachy (case study city of Kermanshah)*, National Conference Sustainable Development.
- Merriam, S.B.** (2001). *A qualitative approach*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mohammadiyan, B.** (2011), *Targeting subsidies have led to increased productivity in the agricultural sector*, the Iranian Students News Agency (ISNA), visible in site [NSID=5&SSLID=46&NID=22099](http://www.isna.ir/News/Detail.aspx?NSID=5&SSLID=46&NID=22099)
- Morse, J. M. & Richards, L.** (2002), *Readme first*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Naderan, E.** (2011). *Inflationary effects of subsidies must be stopped*. Visible in sit <http://www.ghatreh.com/news/nn9685073>
- Pashazadeh, A.** (2012). *20 months' cash subsidy "a pretext for the impact analysis: assessing the economic consequences of social / cash subsidy in the case of a rural community: Azadloo villages in Ardabil*, Journal of World Economics, No. 2729, Persian date Shahrivar 1391, page 28, Visible on the <http://www.magiran.com/npview.asp?ID=2576852>
- Patton, M.Q.** (2002). *Qualitative evaluation and research methods (3rd Ed)*. Newbury Park, CA: sage.
- Public Relations of the Ministry of Economy and Finance.** (2011), Visible on the <http://www.mefa.gov.ir/Portal/Home/>
- Ramezani Nameghi, M. Khaduivi, M.** (2012), *Project impacts and outcomes oriented subsidies in rural economy (Case: Koohsrokh, the city of Kashmar)*, Sustainable Rural Development Conference, Rasht University September.
- Salehi,** (2012). *Private sector and representatives of Chambers of Commerce rose: The second phase concerns the implementation of targeted subsidies*. Journal of World Economics. On the site <http://www.mardomsalari.com/Template1/News.aspx?NID=114890>
- Silverman, D.** (2001). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk text and interaction (2nd Ed)*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Site khabari Hamshahri Online** (2009). *Introduction of economic reform designed*, Available on the site <http://hamshahri online.ir/details/63553>, April (2012).

- Site khabari Jahannevs** (2012). *Inflation targeting of food subsidies: 48 Percent*, visible in <http://www.jahannevs.com/vdcfecd01w6dyya.igiw.html>
- Son, H. H.** (2006), *Assessing the pro-pooriness of Government fiscal policy in Thailand*. Public Finance Review, 34(4): 427- 449
- Uri, N, D. Boyd, R.** (1997). *An Evaluation of the Economic Effects of Higher Energy prices in Mexico*. Energy Policy.pp.205-215
- Vahabi, M.** (2011). *The role of Subsidize in the city's economy*, 8(84): 25-32
- Yarikamfiroozi, F.** (2010), *The role of subsidies in agriculture*, Hamedan Agriculture. Available on the site: <http://www.hamedan.agri-jahad.ir>.
- Yousef Poor, H.** (2009), *Subsidies (advantages and disadvantages)*, specialty papers business blog, visible in site <http://hamedscat2005.blogfa.com/post-86.aspx>, 2009.